

Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund

Skyggebjerg, Louise Karlskov

Document Version

Final published version

Published in:

DTU Bibliotek - Danmarks Tekniske Informationscenter - 75 år

Publication date:

2017

License

Unspecified

Citation for published version (APA):

Skyggebjerg, L. K. (2017). Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund. In T. Skov Jensen, A. Schneider, & A. Refn (Eds.), *DTU Bibliotek - Danmarks Tekniske Informationscenter - 75 år* (pp. 14-15). Danmarks Tekniske Universitet, DTU.

[Link to publication in CBS Research Portal](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us (research.lib@cbs.dk) providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Download date: 04. Jul. 2025

Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund

Skyggebjerg, Louise Karliskov

Published in:

DTU Bibliotek - Danmarks Tekniske Informationscenter - 75 år

Publication date:

2017

Document Version

Også kaldet Forlagets PDF

[Link back to DTU Orbit](#)

Citation (APA):

Skyggebjerg, L. K. (2017). Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund. I T. Skov Jensen, A. Schneider, & A. Refn (red.), *DTU Bibliotek - Danmarks Tekniske Informationscenter - 75 år* (s. 14-15). Danmarks Tekniske Universitet (DTU).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

DTU Bibliotek

Danmarks Tekniske Informationscenter

75 år

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz

Kgs. Lyngby 2017

Redigering

Thomas Skov Jensen, Anette Schneider og Annette Refn
November 2017

DTU Bibliotek

Danmarks Tekniske Informationscenter

75 år

Kgs. Lyngby 2017

Indhold

Forord	5
Teknologien transformerede biblioteket: "Der er ikke meget, vi ikke kan skaffe i dag"	6
DTU Bibliotek er blevet et helle i de studerendes hverdag	8
"Låner" er blevet et forældet ord på DTU Bibliotek	10
Om 25 år står "bibliotek" stadig med store bogstaver på DTU	12
Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund	14
DTU Bibliotek - højdepunkter	16

Forord

DTU Bibliotek markerer sit 75-års jubilæum med bl.a. dette jubilæumsskrift, med en udstilling, en film og et event den 23. november 2017. Hovedparten af materialerne findes for eftertiden på bibliotekets hjemmeside: www.bibliotek.dtu.dk

Ved tidligere jubilæer blev der udgivet fine, trykte jubilæumsbøger. I vores digitale tidsalder har vi valgt et elektronisk jubilæumsskrift. Det knytter smukt an til den generelle digitale transformation, som er kendetegnende for de seneste 25 år af DTU Biblioteks historie.

Jubilæumsskriftet er i sin stil kortere og lettere end dens trykte forgængere. Fokus er, hvor DTU Bibliotek er nu, og hvor vi bevæger os hen. Dette med behørig hensyntagen til historien, som indgår i et af temaerne. De øvrige temaer er nedslag på centrale punkter gennem de seneste 25 år, skrevet af en freelance journalist, Rasmus Højmark Ravn, på baggrund af interviews med nøglepersoner med tilknytning til DTU Bibliotek.

Fortællingen om DTU Bibliotek starter med et bibliotek, der i sit udgangspunkt har rødder tilbage til etableringen af Den polytekniske Læreanstalt, nu DTU, i 1829. Et samlet teknisk bibliotek blev først skabt i 1942 ved en fusion mellem Teknisk bibliotek og Industriforeningens bibliotek. Ved indvielsen af dette nye bibliotek i 1942 var der en markant restriktion for de studerende, som ikke måtte læse medbragte bøger i bibliotekets læsesal.

Virkeligheden anno 2017 ser heldigvis anderledes ud. I dag er de studerende velkomne til både at læse medbragte bøger, bruge deres egen computer, arbejde i grupper, tale sammen, spise og drikke efter behov etc. Nutiden adskiller sig bl.a. fra fortiden ved, at bibliotekssalen ikke længere

er udsmykket med forbudsskilte, at møblelementet indbyder til både afslapning og hygge.

I dag kaldes biblioteket et "Smart bibliotek", fordi teknologiens muligheder finder fuld anvendelse for både DTU's forskere og studerende. Dette falder i tråd med 1990'ernes spirende digitale udvikling, som netop var lige så revolutionerende som det smarte bibliotek er i dag. Således kan DTU Bibliotek bryste sig af at være vejen til viden og innovation.

Den teknologiske udvikling har også ført til et paradigmeskift i relationen mellem bibliotekarere på den ene side og forskere og studerende på den anden side. Et skift fra en datidig "andægtighed" til en nutidig "ligefremhed". Et moderne søgesystem betyder, at den studerende og forskeren kan finde megen litteratur selv. I stedet bruger de bibliotekaren til mere specifikke og komplicerede problemstillinger.

I fremtiden kommer DTU Bibliotek til at bevæge sig længere og længere ind i kernen af undervisningen og forskningen på DTU. Biblioteket engagerer sig både i nye undervisningsformer som co-creation og yder en betragtelig indsats på hele Open Science området. Her kræver Open Access og forskningsdatamanagement nye og forandrede indsatser, som DTU Bibliotek allerede har taget hul på.

Fremtiden banker på, og DTU Bibliotek vil fortsat være et førende brugerfokuseret og innovativt forskningsbibliotek, som understøtter DTU's forskning, uddannelse og samarbejde. DTU Bibliotek har gennem historien vist sig klar til at gribe forandringer og tage udfordringer op; det gør vi også de kommende 25 år.

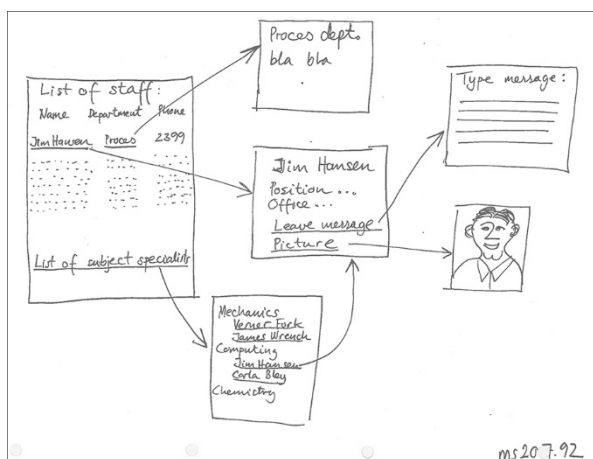
Tillykke til DTU Bibliotek - og god læselyst.

Gitte Bruun Jensen
Bibliotekschef

Teknologien transformerede biblioteket: "Der er ikke meget, vi ikke kan skaffe i dag"

Med onlinesystemer som DTU Findit og DTU Orbit har DTU Biblioteks brugere fået nem adgang til tonsvis af informationer. Udviklingen er gået stærkt siden lanceringen af Danmarks første hjemmeside.

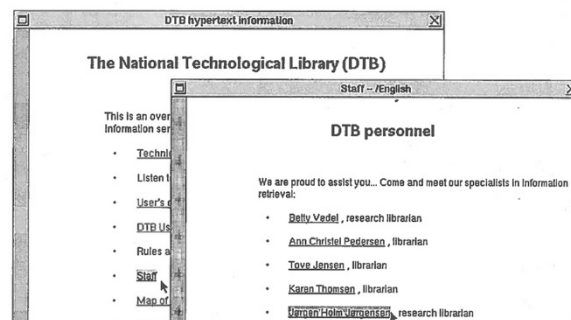
I slutningen af 1992 rykkede Mogens Sandfær og to programmører fra CERN til DTU Bibliotek. Et skelsættende kapitel i bibliotekets historie var indledt. World Wide Web var netop spiret frem på forskningscenteret i Schweiz, og i Danmark havde man fået blik for teamets arbejde med at integrere biblioteksdata med WWW. En god del af den fornødne open source-software var allerede udviklet på CERN, men det blev på DTU Bibliotek, det hele gik i luften. Mogens Sandfær og hans team kunne ved bibliotekets 50 års jubilæum lancere Danmarks første hjemmeside og verdens første bibliotek på WWW.

Hjemmesidearkitektur anno 1992

"Det var en revolution. Biblioteket havde allerede avancerede systemer, der betjente forskere og industri, men nu kunne man så

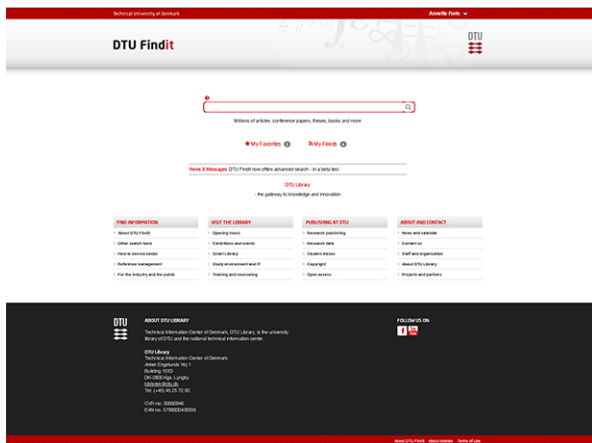
meget mere end at bestille en fotokopi med posten. Man kunne klikke på en beskrivelse af en artikel og få fat i den. Vi viste, at man kunne søge på en mere brugervenlig måde. Nogle af fundamentene ved det klassiske bibliotek begyndte at rukke", siger Mogens Sandfær, der dengang blev ansat som udviklingsdirektør.

DTB's hjemmeside 1992

Systemet er efter en række videreudviklinger og navneændringer i dag kendt som DTU Findit. Og hvor det engang rokkede ved fundamentene, er det i dag selv blevet et solidt fundament under DTU Bibliotek. Et uundværligt værktøj for DTU's forskere og studerende, når de har brug for informationer til deres opgaver, undervisning og forskningsprojekter. Her har de nem adgang til hundredtusindvis af bøger og millioner af artikler, som de kan læse direkte på deres egne computere.

"Der er ikke meget, vi ikke kan skaffe i dag. Selv når det drejer sig om en doktorafhandling fra et eller andet eksotisk sted. I gamle dage kunne vi have 200 papirbestillinger om dagen, hvor vi skulle finde ud af, om vi havde materialerne i forvejen eller kunne skaffe dem. Nu sendes der en stak elektroniske bestillinger af sted, uden at der er nogen, som har kigget på dem. Vi kan sende en bestilling af sted og få levering på ganske få minutter. Inden for de seneste få år er der sket en stor udvikling," siger systembibliotekar Tove Nielsen.

Søgegrænsefladen DTU Findit, findit.dtu.dk

Fri adgang til forskning

Hun har selv været med i udviklingen af DTU Findit siden 90'erne. Dengang kunne kun CERN fremvise en lignende biblioteksservice. Her havde Mogens Sandfær og hans team været med til at udvikle starten på et fuldt elektronisk bibliotek. De scannede CERN's artikler og preprints og gjorde dem tilgængelige for alle via et søgesystem, der havde adgang til internettet. Det blev et af startskuddene til "Open Access", fri og uhindret adgang til forskningsudgivelser.

Open Access er kun blevet et vigtigere begreb siden. Med internettets udbredelse og

systemer som DTU Findit er forskningen blevet tilgængelig som aldrig før. Hertil kommer databasen DTU Orbit, hvor biblioteket registrerer samtlige publikationer fra universitetets forskere. Som Open Access, når det er muligt. På den anden side har forlagene stadig de kommercielle rettigheder til mange af udgivelserne. DTU køber i dag licens til millioner af videnskabelige publikationer, der hurtigt kan hentes fra forlagernes servere. Blandt andet i Danmark er det dog et erklæret mål, at mere forskning skal gøres frit tilgængelig i tråd med dogmerne fra starten af 90'erne.

"Internettet og WWW blev den enkle teknologi og store vision, der kunne binde alt og alle sammen. Det var båret af en ny form delingsøkonomi og en tro på åbenhed. Det handlede om at hjælpe hinanden og at hjælpe planeten. Jo mere man delte, jo 'rigere' blev man", siger Mogens Sandfær.

*Af Rasmus Højmark Ravn,
Freelancejournalist*

DTU Bibliotek er blevet et helle i de studerendes hverdag

Engang var biblioteket domineret af stilhed og læssevis af trykte bøger og tidsskrifter. Sådan er det ikke længere. Biblioteket har udviklet sig til et moderne studie- og læringsmiljø, de studerende hverken kan eller vil undvære.

Danmarks Tekniske Bibliotek, DTB, 1970'erne

Ved middagstid begynder mylderet. En nærmest endeløs række af studerende bevæger sig gennem dørene, mange med mad og drikke i hænderne. De talrige borde og farverige arbejdsstationer bliver hurtigt besat, og køen foran kaffebaren i hjørnet vokser. På den store scene midt i salen har en gruppe samlet sig om en storskærm. Foran sidder en mand med et sæt virtual reality-briller for øjnene og en PlayStation-controller i hænderne. Med forsigtige bevægelser styrer han en figur rundt på skærmen, mens han drejer hovedet i alle retninger for at få hele den digitale verden med.

"DTU Bibliotek" står der skrevet med hvidt over indgangen til salen, men det er i boghandlen ved siden af, at bøgerne kæmper om pladsen på reolerne. I salen er andre ting i centrum. Et gammelt KZII-fly svæver elegant over scenen ud for anden etage, hvor der ikke er mange ledige arbejdscomputere tilbage blandt rækkerne på hver side af den

centrale trappe. Tre studerende har taget plads ved et bord med deres egne computere. Her er miljøkemi på dagsordenen, men samtalen skifter hurtigt til amerikansk fodbold, David Bowie og weekendplaner.

Rundt om i salen hersker et miks af uhøjtidelig tale, faglige dialoger og højmælt latter. Vil man have stilhed, kan man gøre to ting: Låne et par høretelefoner med hvid støj i serviceskranken eller sætte sig op i den ene ende af anden etage, hvor klare glasruder skærmer af for lyden fra resten af salen. Ved siden af en håndfuld hængekøjer i hjørnet vidner skilte med ordet "shh" om, at man her befinder sig i bibliotekets eneste stilleområde.

Det er efterhånden længe siden, at tyssende pegefingre og endeløse rækker af bøger dominerede i den store sal. Biblioteket har udviklet sig til et moderne studie- og læringsmiljø, men stadig med salen som omdrejningspunkt. Det er et sted med plads til, at de studerende kan møde hinanden, lave ting sammen eller bare koble af. Et helle i en ofte travl hverdag.

Databar 101 i biblioteket, 2010

"Salen er et sted at være stolt af. Det er fedt, at den kan være åben døgnet rundt uden fester osv. De studerende tager skoene af, og de drikker ikke øl i salen. De respekterer stedet. En af mine kammerater underviser i kemi på Københavns Universitet og blev engang hyret til noget privatundervisning af studerende fra DTU. På et tidspunkt skal han ryge. Han pakker sine ting sammen og siger 'vi ses om et kvarter'. Han får så at vide, at han bare kan lade sine ting stå. Salen er et

trygt sted, fordi de studerende ser sig som en samlet gruppe”, siger bibliotekar Kasper Bøgh.

Et smart og aktivt bibliotek

Salen byder blandt andet på grupperum, databar og multimedieværksted sammen med gode muligheder for afslapning, udstillinger og arrangementer.

Biblioteksbetjent Torben Gregersen husker, da pladsen i sin tid var forbeholdt andre ting. Her var salen fyldt med bøger og tidsskrifter fra gulv til loft. Bibliotekarerne stod klar til at give en hjælpende hånd bag den obligatoriske skranke. I takt med at bibliotekets samling siden halvfemserne er blevet digitaliseret, har man gradvist skilt sig af med den trykte samling og flyttet den ned i kælderen. Bibliotekarerne er også blevet mindre synlige, men står stadig klar til at blive tilkaldt. Med god plads til de mange nye faciliteter er biblioteket blevet et mere spændende sted at være, mener Torben Gregersen.

”Det er sjovt at opleve, når de nye studerende er på rundvisning og får at vide, at ’ja, det er så biblioteket. Som I kan se er der ingen bøger’. Og det er sjovt at præsentere dem for muligheder, de ikke troede fandtes på et

bibliotek. At de kan låne kamera, projektor, PlayStation osv.,” siger han.

Samtidig er biblioteket i højere grad blevet et såkaldt Smart Library med sensorer til høst af data om lys, indeklime osv. En digital legeplads for studerende, undervisere og forskere, der skal bruge informationer til deres projekter eller bare har lyst til at eksperimentere. Formålet er, at salen skal være så interaktiv og dynamisk som muligt, fortæller underdirektør, Jakob Fritz Hansen.

Eventområde indrettet 2013

”Vi har rummet for at give plads til studerende frem for bøger. Biblioteket er ikke kun en servicefunktion. Det er også et læringsmiljø, som vi ikke selv kan skabe, men som vi kan skabe rammer for,” siger han.

*Af Rasmus Højmark Ravn,
Freelancejournalist*

"Låner" er blevet et forældet ord på DTU Bibliotek

DTU Bibliotek bliver i dag brugt på langt flere måder end tidligere, hvor det mest handlede om udlån. Derfor hedder de besøgende ikke længere lånere, men brugere. De er blevet mere selvhjulpne og har fået større indflydelse på bibliotekets udvikling.

Udlånet, 1970'erne

Jeg så dig for første gang for fire år siden og har været fortryllet siden. Du er en central del af mit liv i de hårde eksamensperioder, og når der skal skrives store opgaver, hvor jeg har brug for din støtte. Din store viden og rummelighed fylder mig med varme, og vi forstår hinanden.

De flatterende ord stammer fra et "kærestebrev". Et usædvanligt kærestebrev. For det er hverken skrevet til en person af samme eller modsatte køn, men til et bibliotek. Ét brev i en lang række, som DTU Bibliotek selv har bedt sine brugere om at skrive. For at finde ud af, hvad de mener om det på godt og ondt.

Brugerfokus er kommet i højsædet på biblioteket. Engang var det mest et sted, hvor man kom for at låne. De besøgende havde ofte brug for hjælp til at finde de bøger og tidsskrifter, de søgte, og bibliotekarerne stod altid klar med en hjælpende hånd. Med tiden

blev materialet digitaliseret, og de besøgende havde pludselig nem adgang til noget nær alverdens informationer. De klassiske lån svandt ind, og "låner" blev et forældet ord på biblioteket. I dag hedder det "brugere".

"De er blevet forbrugere af information. Før i tiden spurgte de os om en masse ting, nu smækker de et par søgeord ind og finder tingene. De kan rigtig meget selv, og vores opgave er at gøre det så let som muligt for dem. Hjælp til selvhjælp. Fokus er mere på, hvornår brugerne har brug for os, end at vi bare står og venter i salen," siger bibliotekar Jeannette Ekstrøm.

Nysgerrig på brugerne

Forskere, undervisere og studerende kan for eksempel få vejledning i ophavsret, forskningsregistrering og publicering. De kan også booke en bibliotekar, hvis de har behov for at kickstarte et projekt, der kræver kendskab til bibliotekets muligheder. Jeannette Ekstrøms kollega Peter Hald hjalp for nylig to piger med en introduktion til søgemaskinen DTU Findit, hvorefter de hurtigt gerne selv ville søge videre. Det klassiske bibliotekararbejde fylder ikke så meget længere, fortæller han. Nu er der kommet mere fokus på undervisning i informationssøgning, og på hvordan systemerne hænger sammen. Lige så vigtigt er det dog at have brugernes ønsker og behov for øje.

DTU Bibliotek anno 2017

"Det handler om at være åben og nysgerrig på brugerne. Vi har brugere fra hele verden med forskelligartede erfaringer i at bruge et

bibliotek. Vi laver brugerundersøgelser om, hvordan vi kan indrette rummene, for eksempel helt lavpraktisk med hvilke stole vi indkøber. Vi analyserer også på, hvilke elektroniske materialer der bliver brugt meget lidt, og hvilke materialer brugerne har forsøgt at få fat i. Hvor har vi mangler i det, vi stiller til rådighed?”, siger Peter Hald.

Vejledning ved bibliotekar-væggen, 2017

Brugerne har i dag langt større indflydelse på, hvad biblioteket køber ind. Tidligere blev det bestemt efter et sæt faste kriterier, nu sker

det ofte på opfordring fra brugerne. Samtidig skræddersyr biblioteket i højere grad sine undervisningsforløb, for eksempel i fagpakker gennem brug af e-læring med udgangspunkt i DTU Findit. Målet er at skabe noget unikt målrettet de enkelte brugere. Biblioteket stiller nogle ting til rådighed, og brugerne fortæller, hvad der mangler. Co-creation, samskabelse, er blevet det nye sort. Hvad enten det sker gennem formelle fora eller kærestebreve:

Vi har brugt tid sammen næsten hver dag siden starten af mit andet år på DTU. Jeg elsker dine grupperum og båse, på trods af at de skal bookes to uger i forvejen. Vi ses altid i 12 timer, syv dage om ugen i læseferien, og det er kun med dig, at jeg kan koncentrere mig.

*Af Rasmus Højmark Ravn,
Freelancejournalist*

Om 25 år står "bibliotek" stadig med store bogstaver på DTU

DTU Bibliotek nærmer sig de 100 år med hastige skridt, og det er svært at spå om, hvad fremtiden bringer. Sikkert er det dog, at man fortsat vil presse rammerne for, hvad der definerer et velfungerende forskningsbibliotek.

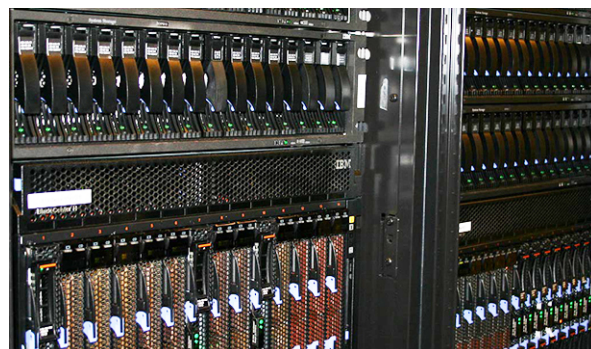
Velkommen indenfor i Lyngby

The very existence of libraries affords the best evidence that we may yet have hope for the future of man. T. S. Eliot (1888-1965)

Steen Markvorsen tror på, at bibliotekerne spiller en afgørende rolle i fremtiden. Derfor er citatet fra den afdøde engelske poet T.S. Eliot ét, han husker. Som medlem af DTU Biblioteksforum tænker han ofte over, hvordan universitetets bibliotek kommer til at se ud på både kort og lang sigt. Selv om det ikke er let, kan professoren fra DTU Compute sige én ting med sikkerhed: Teknologiens udvikling giver store muligheder.

Data, information, viden og indsigt er de fire grundelementer i DTU Biblioteks arbejde. Både nu og fremover. Det vil altid være udsigten til indsigt, der rykker mest på tværs af fag og forlag, men især arbejdet med data står foran revolutionerende forandringer. Selve bibliotekets sal bliver nu i højere grad et laboratorium, hvor brugerne kan indsamle interessante data. DTU investerer i et system, hvor universitetets forskere arkiverer deres

data, så de kan genbruges, sammenlignes og analyseres. Der er store perspektiver for biblioteket i at sørge for en større sammenhængskraft i den viden, der udspringer fra universitetets data og forskning, mener Steen Markvorsen.

Serverne i kælderen i bygning 101

"Interessant nok er der et stigende antal eksempler på, hvordan mere eller mindre identiske idéer og metoder genopdages og bruges uafhængigt af hinanden i fag og discipliner, som typisk er meget forskellige. Tingene går så hurtigt, at det er svært at holde det nødvendige udsyn til andre discipliner passende opdateret. Det kan sagtens være en fornem opgave for et universitetsbibliotek at formidle disse vigtige sammenhænge på trods af, at 'keywords' og historik måtte være totalt forskellige. Alt andet lige hjælper det, at vi kommunikerer bedre med hinanden og i øvrigt viser de studerende, hvordan de tilsvarende kan kommunikere tværfagligt", siger han.

Professoren henviser til en artikel fra Ingeniøren med overskriften "Overgangen fra studie til arbejdsliv er et kulturchok". En af artiklens konklusioner er, at de studerende undervurderer betydningen af kommunikation, inden de kommer ud i virksomhederne. Biblioteket har midlerne til at lukke hullet mellem forventning og virkelighed ved at facilitere mere kommunikation og samarbejde, også fysisk, mener Steen Markvorsen. Behovet for den store sal vil derfor stadig være der i fremtiden.

"Styrken ved et bibliotek er samspillet mellem den elektroniske og fysiske verden. Ellers ville det bare være en webbutik. Salen er et community, og vi kan bygge på, så den også er for andre end de studerende. Det gør vi allerede med vores events. Jeg er fortrøstningsfuld for, at DTU stadig har et bibliotek om 25 år, da behovet for et teknisk bibliotek tæt på forskerne og de studerende er stort", siger underdirektør Jakob Fritz Hansen.

"Vi skal være åbne og presse rammerne"

Han fremhæver samtidig bibliotekets "kulturrejse" mod en fremtid med mere fri tilgængelig forskning. En fremtid, hvor de kommercielle forlag og tidsskrifter spiller en mindre rolle. Steen Markvorsen ser muligheder i et Open Access-system med redaktører og reviewere ligesom på et forlag. Her vil prestigen ved at få sin forskning publiceret i et toptidsskrift stadig være til stede.

"Hvis publiceringen på den måde var organiseret af biblioteket i stedet for forlagene, ville der desuden være en lokal og national forankring samt gennemsigtighed i publiceringsprocessen. Man kunne bruge nogle af de mange penge som lige nu går til at købe licenser hos forlagene", siger han.

Hvad fremtiden ellers byder på, er svært at spå om. På trods af teknologi i hastig

udvikling er der dog en ting, der står hugget i sten: DTU Biblioteks navn. Uanset hvor langt man skulle bevæge sig væk fra, hvad der traditionelt kendetegner et bibliotek. I dag taler man for eksempel om "smart libraries", men på et tidspunkt hedder det "bibliotek" igen, forudser bibliotekschef, Gitte Bruun Jensen. Det samme bliver tilfældet, når bibliotekets historie tager sit næste skridt. Hvad enten der er tale om robotteknologi eller virtual reality.

VR-briller og 3D på storskærmen

"Vi skal blive ved med at være åbne og presse rammerne for, hvad et bibliotek kan rumme. Det er noget, vi er stolte af", siger hun.

*Af Rasmus Højmark Ravn,
Freelancejournalist*

Bibliotekets rødder i det fremvoksende industrisamfund

På DTU Bibliotek står en bogsamling med rødder tilbage til 1800-tallets begyndelse, da DTU blev etableret i landbrugslandet Danmark. Bogsamlingen udviklede sig sammen med det danske industrisamfund. Den giver derfor i dag et enestående indblik i den tekniske viden, der lå bag de massive ændringer af det danske samfund i 1800-tallet. Jernbane, telegraf og elektricitet var blot nogle af de mange nye ting, der forandrede hverdagen for danskerne.

Den gamle bogsamling. Foto: Emil Engelbrektsen

DTU Bibliotek blev i 1942 skabt som en fusion mellem to biblioteker: Teknisk Bibliotek og Industriforeningens Bibliotek. Det nye bibliotek kom i første omgang til at hedde Danmarks Tekniske Bibliotek, DTB.

Op- og nedture for Teknisk Bibliotek

Teknisk Biblioteks historie begynder samtidig med DTU's i 1829. Ligesom læreanstalten begyndte biblioteket i det små. I 1854 rådede man sammen med en privat forening over ca. 1.300 titler og udgav et katalog. Det viser, at de fleste bøger var på tysk og nogle på fransk. Ville man læse på dansk eller engelsk, skulle man lede lidt længere mellem bøgerne.

I biblioteket var der lærebøger, men mest af alt bøger om datidens højteknologi såsom dampmaskiner og jernbaner og om mange andre emner lige fra møllebyggeri til socialisten Friedrich Engels skrift om

forholdene for den engelske arbejderklasse. Der var også forslag til ændringer i vandforsyningen og skrifter om kloakering. Det var nemlig højaktuelle spørgsmål for datidens teknikere i de usunde og voksende byer.

Bibliotekets økonomi var ikke prangende, og i 1862 opgav man bogsamlingen, så der i de næste mange år kun var institutbiblioteker. Først i begyndelsen af 1900-tallet genopstod Teknisk Bibliotek, der blev udvidet først med Den tekniske Forenings bibliotek og siden med Dansk Ingeniørforenings bogsamling.

Mødested for københavnske borgere

Industriforeningen i København havde større succes med sit bibliotek og fik i løbet af 1800-tallet skabt en omfattende bogsamling. Foreningen var oprettet i 1838 for at fremme industrien i Danmark. På det tidspunkt betød ordet industri bare vareproduktion, og foreningen var en privat forening, der især havde håndværkere, virksomhedsejere og handlende som medlemmer – og selvfølgelig også polyteknikere. Nogle af medlemmerne var ikke specielt interesseret i nyt om naturvidenskab, industri og teknik. Foreningen – og dens læsestue – blev derfor også en slags klub, hvor man kunne sidde og hygge sig med vennerne og læse dagens aviser.

Ideen med foreningen var at sprede viden og fremme industri gennem forskellige aktiviteter. Foreningen arrangerede udstillinger og foredrag, havde en læsestue og udgav et tidsskrift. Den var også politisk aktiv omkring emner som næringsfrihed og teknisk uddannelse, og initiativet til den første jernbane fra 1847 mellem København og Roskilde kom fra den.

I 1910 blev Industrirådet dannet som en del af Industriforeningen. Dermed begyndte den at forandre sig fra et populært mødested til en moderne erhvervsorganisation. I den proces blev biblioteket mere strømlinet og fik mere fokus på teknik og lidt mindre på hygge.

Teknisk Bibliotek får en ny rolle

Tilbage på det, der nu hedder DTU, men dengang hed Polyteknisk Læreanstalt, fik Teknisk Bibliotek en ny status i 1926. Et udvalg havde nemlig foreslået, at det tekniske centralbibliotek, som man mente at teknikkens udvikling havde gjort uundværligt, skulle være Teknisk Bibliotek. Bibliotekets egen bibliotekar, Helge Holst, havde siddet med i udvalget og gjort sin indflydelse gældende.

Biblioteket på Polyteknisk Læreanstalt (formentlig fra Sølvgade). Foto: Fred. Riise

Forbilledet var Landbohøjskolens bibliotek, og målet var at få Teknisk Bibliotek op på samme høje standard. Betænkningen nævnte også Industriforeningens Bibliotek, men det var jo i princippet kun for medlemmer. Samtidig ønskede man en arbejdsdeling, så Teknisk Bibliotek skulle tage sig af den videnskabelige tekniske litteratur, Teknologisk Institut af håndværkerlitteraturen og Industriforeningens Bibliotek af industrilitteraturen. I praksis var det dog ikke altid så let at skelne. Det blev sådan, at Industriforeningens Bibliotek især købte bøger om maskinteknik, elektroteknik,

kemoteknik og industriel organisation og økonomi, mens Teknisk Bibliotek koncentrerede sig om de byggetekniske fag og den videnskabelige forsknings behov.

Teknikkens biblioteker sammenlægges

Gennem årene havde der været ønsker om at sammenlægge de to biblioteker, og i 1942 skete det i forbindelse med indvielsen af en ny biblioteksbygning. Dermed blev Danmarks Tekniske Bibliotek skabt med omkring 100.000 bøger i samlingen på indvielsesdagen. Ud over udlånssal, læsesale, kontorer, møderum o.l. var der magasinplads til ca. 6 km bøger. De studerende var der til gengæld ikke blevet plads til. Industriforeningen havde nemlig krævet, at de ikke måtte bruge hovedlæsesalen til at læse medbragte lærebøger. I stedet blev der indrettet en studenterlæsesal i en administrationsbygning.

Vil du vide mere?

Vil du vide mere om bibliotekets tidlige historie, så kig ind på

www.historie.dtu.dk/formidling/artikler

Der finder du en længere udgave af denne artikel. Deri er der også henvisninger til andre tekster om DTU Bibliotek før 1942.

*Af Louise Karlskov Skyggebjerg,
Teknologihistorie DTU*

DTU Bibliotek - højdepunkter

1942	Danmarks Tekniske Bibliotek bliver til ved en sammenlægning af Industriforeningens Bibliotek og Teknisk Bibliotek, Den Polytekniske Lærestalts bibliotek.
1957	Biblioteksvejledning af studerende sættes for første gang i system.
1960	Sam-katalogisering af de oprindelige samlinger fra Industriforeningens Bibliotek og Teknisk Bibliotek fuldføres.
1962	Det midlertidige bibliotek i Lundtofte tages i brug.
1967	De første planer og eksperimenter i forbindelse med IT automatisering af biblioteksfunktioner på DTB går i gang.
1971	Hovedbiblioteket i Lundtofte tages i brug.
1979	ALIS tages i brug til onlinesøgning i samarbejde med Datacentralen.
1983	ALIS tages i brug til udlånsstyring og materialet stregkodes stregkodning.
1989	ALIS 2 samarbejdet med Datacentralen ophører og et nyt samarbejde indgås med Aleph, om udvikling af et nyt bibliotekssystem.
1992	DTB lancerer Danmarks første hjemmeside.
1995	DTB skifter navn til Danmarks Tekniske Videncenter (DTV).
2007	Som følge af universitetsreformen lægges Risø Bibliotek ind under DTV.
2008	DTV skifter navn til DTU Bibliotek.
2013	Ved DTU's fusion med Ingeniørhøjskolen i København fusioneres DTU Bibliotek med Københavns Tekniske Bibliotek.
2013	DTU Bibliotek lancerer DTU Findit og ombygger bibliotekssalen.
2017	Bibliotekssalen renoveres med nyt lys, bedre akustik og ventilation og smart library koncepter.

DTU Bibliotek

Danmarks Tekniske Informationscenter
Anker Engelunds Vej 1
Bygn. 101D
2800 Kgs. Lyngby

Telefon:

45 25 72 50

E-mail:

bibliotek@dtu.dk

Hjemmeside:

www.bibliotek.dtu.dk

